

Міщенко Володимир Акимович, доктор економічних наук, професор кафедри міжнародного бізнесу та фінансів. Тел.+38(050) 5 34 68 38 ; E-meil : vladmish30@gmail.com.

Мехович Сергій Анатолійович, доктор економічних наук, професор; зав. кафедри міжнародного бізнесу та фінансів. ORCID:0000-0001-7080-7609. Тел. (+38) 050-402-62-12; E-mail: sm261245@gmail.com.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», вул. Кирпичова, 2, Харків, Україна. 61002

Горобець Ірина Ігорівна, асистент кафедри менеджменту; Тел.+38(095)5 53 29 79; E-meil: idomnina89@gmail.com.

Херсонський міжнародний університет бізнесу і права, вул. 49-ї Гвардійської Дивізії, 37-41, Херсон, Херсонська область, 73000.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. У статті визначено основні тенденції, характерні для сучасного кондитерського ринку України. Розглянуто причини уповільнення темпів зростання обсягів виробництва, поступового збільшення цін на всі види кондитерських виробів, зміни структури попиту на продукцію. Зазначено, що вітчизняні кондитери є досить чутливими до валютних ризиків, а висока ступінь державного регулювання на цукровому ринку негативно позначається на його учасниках. Експорт кондитерських виробів потребує від українських виробників розширення власного асортименту, а також приведення якості продукції до європейських стандартів. Тенденція останнього часу характеризує збільшення попиту на вітчизняному ринку на складні (комбіновані) кондитерські вироби, тому головною передумовою розвитку галузі є удосконалення виробництва, що потребує значних капітальних інвестицій. В роботі проведено аналіз динаміки основних показників діяльності вибіркової групи кондитерських підприємств з метою оцінки стабільності їх фінансового стану. Для забезпечення сталого розвитку галузі потрібна Державна програма, побудована на збалансованому попиту із застосуванням державно-приватного партнерства. В умовах коронавірусної епідемії з метою запобігання можливого банкрутства доцільно впроваджувати вартісно-орієнтоване управління й превентивний антикризовий динамічний менеджмент. Для їх впровадження необхідно розробити галузеві цілеспрямовані заходи з підвищення кваліфікації працівників кондитерської галузі.

Ключові слова: кондитерська галузь, державне регулювання, експорт, імпорт, фінансовий стан.

Mishchenko Volodimir. Doctor of Economics, Professor, Department of International Business and Finance. Tel. + 38 (050) 5 34 68 38 ; E-mail: vladmish30@gmail.com

Mekhovich Sergii . Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of International Business and Finance. Tel. +38 (050) 402-62-12 ; E-mail: sm261245@gmail.com.

National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», st. Kirpychova, 2, Kharkiv, Ukraine, 61002

Gorobets Irina. Assistant of the Department of Management. Tel. +38 (095) 5 53 29 79; E-mail: idomnina89@gmail.com

Kherson International University of Business and Law

PROVIDING OF FINANCIAL STABILITY OF ENTERPRISES OF PASTRY INDUSTRY

Abstract. The article identifies the main trends characteristic of the modern confectionery market of Ukraine. The reasons for the slowdown in production growth, the gradual increase in prices for all types of confectionery, changes in the structure of demand for products are considered. Exports of confectionery products require Ukrainian producers to expand their own range, as well as to bring the quality of products to European standards. The recent trend characterizes the increase in demand in the domestic market for complex (combined) confectionery, so the main prerequisite for the development of the industry is to improve production, which requires significant capital investment. The paper analyzes the dynamics of the main indicators of the sample of confectionery enterprises in order to assess the stability of their financial condition. For providing of steady development of industry the Government program, is needed built on balanced to demand with application of state-private partnership. In the conditions of COVID epidemic with the aim of prevention of possible bankruptcy it is expedient to inculcate the cost-oriented management and preventive anti-crisis dynamic management. For their introduction it is necessary to work out branch purposeful events on in-plant training of workers of pastry industry.

Keywords: confectionery industry, state regulation, export, import, financial condition.

Мищенко Владимир Акимович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародного бізнесу і фінансів. Тел. + 38 (050) 5 34 68 38 ; E-meil: vladmish30@gmail.com

Мехович Сергей Анатольевич, доктор економічних наук, професор; зав. кафедри міжнародного бізнесу і фінансів. Тел. (+38)050-402-62-12; E-mail: sm261245@gmail.com.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». ул. Кирпичева, 2, Харків, Україна, 61002.

Горобец Ирина Игоревна, асистент кафедри менеджмента. Тел. +38 (095) 5 53 29 79 ; E-meil: idomnina89@gmail.com;

Херсонський міжнародний університет бізнесу і права.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ КОНДИТЕРСКОЙ ОТРАСЛИ

Аннотация. В статье определены основные тенденции, характерные для современного кондитерского рынка Украины. Рассмотрены причины замедления темпов роста объемов производства, постепенного увеличения цен на все виды кондитерских изделий, изменения структуры спроса на продукцию. Отечественная кондитерская промышленность является чувствительной к валютным рискам, а высокая степень государственного регулирования на сахарном рынке негативно отражается на его участниках. Экспорт кондитерских изделий требует от украинских производителей расширения собственного ассортимента, а также приведения качества продукции к европейским стандартам. Тенденция последнего времени характеризует увеличение спроса на отечественном рынке на новые кондитерские изделия, поэтому главной предпосылкой развития отрасли является совершенствование технологии производства, что требует значительных капитальных инвестиций. В работе проведен анализ динамики основных показателей деятельности выборочной группы кондитерских предприятий с целью оценки стабильности их финансового состояния. Для обеспечения устойчивого развития отрасли нужна Государственная программа, построенная на сбалансированном спросе с применением государственно-частного партнерства. В условиях коронавирусной эпидемии с целью предотвращения возможного банкротства целесообразно внедрять стоимостно-ориентированное управление и превентивный антикризисный динамический менеджмент. Для их внедрения необходимо разработать отраслевые мероприятия по повышению квалификации работников кондитерской отрасли.

Ключевые слова: кондитерская отрасль, государственное регулирование, экспорт, импорт, финансовое состояние.

Постановка проблеми. В Україні ринок кондитерських виробів сформувався досить давно. Наявність вітчизняної сировини, а саме борошна й цукру, обумовило формування та подальший розвитку протягом ХХ – ХХІ ст. потужної кондитерської промисловості. У 2014–2020 р.р. кондитерський ринок України сильно змінився.

З'явилися нові лідери та виробники, на ринок прийшли сильні конкуренти – іноземні компанії. Усе це заставило споживачів по іншому ставитись до вибору продукції, а виробників переглянути свої традиційні погляди на вітчизняного споживача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням ринку кондитерських виробів України присвячені наукові розробки Бажал Ю.М. [1], Гринько Т.В. [2, с. 225–260], Дубинського С.В. [3, с. 21–32], Клавдієнко В.П. [4], Момот В.Є. [5] та деяких інших дослідників. Проте з часом з'являються нові проблеми, які потребують свого рішення. Одна з таких проблем-пошук шляхів забезпечення фінансової стабільності підприємств кондитерської галузі України.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення основних проблем розвитку вітчизняної кондитерської галузі, що обумовлені глобалізацією та одночасно значними обмеженнями у зв'язку з карантинними заходами. кондитерських підприємств ринку України та розроблення перспективних напрямів їх інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загально визнано, що кондитерські вироби не є предметами першої необхідності. У той же час їх вкусові якості постійно понукають певну групу споживачів до придбання сподобавшихся ласощів. Кондитерську продукцію виготовлену особисто якісно купують просто як подарунок, для підняття настрою або швидкого перекусу та поповнення енергії. Важливим фактором під час

вибору кондвиробів є виробник. Більш доступні ціни для середнього споживача віддають перевагу вітчизняному виробнику. Преферентність кондитерських виробів обумовлена такими чинниками, як ціна, якість, а також безпека продуктів харчування. Фактор безпеки є головним завдяки терміну виробництва та короткому строку доставки виробу споживачу, що бракує іноземним постачальникам. За оцінками експертів список найвагоміших українських виробників кондитерської продукції складають компанії “Roshen”, «АВК», «БісквітШоколад», «Монделіс Україна», «Грона», «Конті», «КФ Лагода», «Жако» [6]. Незважаючи на те, що більше 95% ринку кондитерської продукції займають вітчизняні товари, продукція з країн-імпортерів також користується постійним попитом серед споживачів, а її кількість також зростає. Сьогодні на українському ринку представлені іспанські, польські, турецькі, німецькі й голландські, бельгійські, австрійські солодоші, тощо. Імпортовані товари мають конкурентоспроможні якість та ціну. У 2016 р. було імпортовано більше 40 тис. т кондитерських виробів, а з листопада 2019 р. по січень 2020 р. частка імпортованих солодошів в Україні збільшилась майже вдвічі завдяки зниженню курсу долара [7]. Серед кондитерських виробів найбільшою популярністю серед українців користуються мучні, маючи 46%, шоколад та продукти зі вмістом какао (43,0%), а найменшою – цукристі без какао (11%). Мучні та шоколад генерують понад 70% продажів ринку солодошів. Отже, одними з особливостей українського кондитерського ринку є виробництво та споживання всього спектру кондитерської продукції, але перевагою користуються виготовлення та попит солодошів з борошна. За даними Державної статистичної служби України експорт борошняних кондитерських виробів останніми роками зменшився у грошовому вираженні, але виріс у кількісному через переорієнтацію виробників кондитерських виробів на бюджетний сегмент [8]. Категорія «шоколад» стала однією з найбільш промотованих у FMCG (швидко оборотні продовольчі товари народного споживання) завдяки великій кількості виробників і потужній ціновій конкуренції. Як наслідок, 41% продажів шоколаду пройшов через промоакції, що є тимчасовим зниженням ціни. Асортимент кондитерських виробів, представлених на ринку, становить понад 1 млн. найменувань. За насиченістю ринок кондитерських виробів України практично нічим не відрізняється від ринку європейських країн. Більше 95% ринку займають товари вітчизняних компаній. Однак рівень споживання кондитерських виробів в Україні значно нижче, ніж у країнах Європейського Союзу. Так, попит на шоколадних виробів у 1,6 разів менше, ніж у Швейцарії, де середньорічне споживання складає 10,5 кг на душу населення. За іншою кондитерською продукцією Україна поступається Швеції на 34,4%, де середньорічне споживання становить 7,8 кг на душу населення [9]. Усе це обумовлено низьким рівнем доходу порівняно з європейськими країнами. Згідно зі статистикою Держкомстату у 2018 р. по категоріях шоколаду, какао й цукрових кондитерських виробів основними лідерами українського ринку стали “Roshen”, «Монделіс Україна», «Світоч», «АВК», «Малбі Фудс» і «Конті» [8].

В чому ж особливості розвитку вітчизняної кондитерської галузі? По-перше-більша частина витрат припадає на вартість сировини. По-друге- – ціни на ринку на цукор, борошно й какао-боби залежність від сезону, тому в другій половині року з новим врожаєм попит на кондитерські вироби зростає. По-третє, більшість кондитерських виробів між собою схожі, однак ціна на продукт формується за ринковими правилами. Важливою особистістю ринку стала поява на ньому багатьох нових виробників, які завдяки діючому законодавству України і склавшимся правилам гри відносно легко можуть увійти на ринок та вийти з нього. З'явилась також нова група споживачів, які мають стабільно високу матеріальну забезпеченість та пред'являють високі вимоги до організації торгових точок, сервісу і якості обслуговування. Такі учасники вкладають великі кошти в інтер'єри та облаштування місць торгівлі і таким чином поступово наближають ринкову інфраструктуру наближається до цивілізованого ринку європейського формату.

Суттєвою проблемою розвитку є збільшення вартості імпортованої сировини через зростання курсу долара. Це спонукає споживачів перейти на більш доступні за ціною пряники та вафлі, а виробників – використовувати українські, недорогі аналоги замість якісної імпортованої сировини. Але самою суттєвою проблемою слід визнати довга та невизначена за часом нестабільна політична ситуація з Росією. Вітчизняні виробники тривалий час позбавлені основного ринку збуту, значно скоротилась кількість споживання продуктів категорії «преміум» знизився дохід населення, впали обсяги виробництва. Все це змушує підприємства шукати нові ринки та власні шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції.

Серед експертів є думка, що український кондитерський ринок пройшов етап формування та активного розвитку і на даному етапі знаходиться на стадії жорстокої конкурентної боротьби за споживача. З цим ствердженням можна погодитись. Основні тенденції, характерні кондитерському ринку України, можна звести до такого: уповільнення темпів зростання обсягів виробництва внаслідок кризових явищ в економіці; поступове збільшення цін на всі види кондитерських виробів; зміна структури попиту на продукцію [10,с.77]. До основних проблем його розвитку слід віднести наступні.

1. Сировина. Процес виробництва кондитерської продукції є досить матеріаломістким з великою часткою імпортової сировини, що зумовлює значну залежність виробників від стану на ринках цукру та какао-бобів, тому вітчизняні кондитери є досить чутливими до валютних ризиків. До того ж, висока ступінь державного регулювання на цукровому ринку негативно позначається на його учасниках. Попри це, слід відзначити, що борошняна та цукрова кондитерська продукція цілком забезпечується вітчизняною сировиною.

2. Експорт. Запровадження торговельних обмежень з боку країн-партнерів негативно впливає на динаміку експорту й обумовлює необхідність пошуку нових ринків. Ратифікація угоди про асоціацію з ЄС відкрила би місткі регіональні ринки і стимулювала нарощування обсягів виробництва. Не слід забувати, що кондитерський ринок Євросоюзу є досить насиченим, що потребує від українських виробників розширення власного асортименту, а також приведення якості продукції до європейських стандартів, причому для конкурування з європейською продукцією не тільки на зовнішньому ринку, а й на внутрішньому. Проблеми з поверненням ПДВ стримують розвиток вітчизняної галузі, яка експортує близько 30% кондитерської продукції, й негативно віддзеркалюються на забезпеченні діяльності українських кондитерів оборотними коштами.

3. Споживачі. В країнах ЄС рівень споживання кондитерських виробів значно вище ніж в Україні із-за різниці в доходах. Є надія, що покращення національної економічної ситуації опосередковано дасть поштовх для розвитку шоколадного сегменту з більш високою вартістю його продукції, а також ринку продукції цукрового сегменту. Тенденція останнього часу характеризує збільшення попиту на вітчизняному ринку на складні (комбіновані) кондитерські вироби.

4. Розподіл ринку. Кондитерський ринок України є висококонкурентним та насиченим. Більшу частину продукції виробляють та реалізують 5-10 кондитерських компаній. На нашу думку, у наступні декілька років рівень концентрації українського кондитерського ринку підвищуватиметься, оскільки головною передумовою розвитку галузі є удосконалення виробництва, що потребує значних капітальних інвестицій, які є непосильними для дрібних кондитерських виробників [10 с.77-79].

У табл. 1 наведено аналіз динаміки основних показників діяльності (обсяги виробництва, частки ринку, чистий дохід, чистий прибуток, рентабельність виробництва) вибіркової групи кондитерських підприємств з метою оцінки стабільності їх фінансового стану в умовах високої внутрішньої й зовнішньої конкуренції й знаходження в передкризовій ситуації з 2014 року.

Аналіз табл. 1 показує, що темпи зростання обсягів виробництва кондитерських виробів у 2017 році мають позитивні значення лише у Корпорації «Рошен», ПрАТ «ХБФ» й ПрАТ «зниження цього показника мають ПрАТ «АВК» (-57,35%) й ПрАТ «ВО Конті» Лагода». На інших 5 підприємствах темпи зростання знизилися. При цьому, значне (-56,86%). У 2018 році уже на 6 підприємствах темпи зростання знизилися а ПрАТ «ХБФ» й ПрАТ «АВК» одержали позитивні значення зростання відповідно на 4,7% й 27,17%. Тільки ПрАТ «ХБФ» має позитивне зростання на протязі 2017 й 2018 років відповідно на 4,45% й 4,70%.

Таблиця 1

Динаміка виробництва кондитерських товарів

Підприємство кондитерської промисловості	Обсяг виробництва, тон			Темп зростання, %	
	2016	2017	2018	2017	2018
Корпорація «Рошен»	194168	205112	200834	5,64	-2,09
ПрАТ «ХБФ»	50619	52873	55357	4,45	4,70
ПрАТ «АВК»	97958	41780	53132	-57,35	27,17
ПрАТ «ВО Конті»	97348	41996	29953	-56,86	-28,68
ПАТ «Світоч»	22561	20480	20175	-9,22	-1,54
ПрАТ «Домінік»	19805	19711	18468	-0,47	-6,31
ПрАТ «Житомирські ласощі»	38767	32651	14780	-15,78	-54,73
ПрАТ «Лагода»	12762	12852	11942	0,71	-7,08

Джерело: складено автором на основі [8-16]

Таблиця 2

Динаміка частки ринку, яку займають підприємства (%)

Підприємство кондитерської промисловості	Частка ринку			Зміна частки ринку	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
Корпорація «Рошен»	23,29	29,59	28,73	27,06	-2,89
ПрАТ «ХБФ»	6,07	7,63	7,92	25,64	3,83
ПрАТ «АВК»	11,75	6,03	7,60	-48,70	26,12
ПрАТ «ВО Конті»	11,68	6,06	4,29	-48,11	-29,26
ПАТ «Світоч»	2,71	2,95	2,88	9,19	-2,35
ПрАТ «Домінік»	2,38	2,84	2,64	19,71	-7,08
ПрАТ «Житомирські ласощі»	4,65	4,71	2,11	1,30	-55,11
ПрАТ «Лагода»	1,53	1,85	1,71	21,13	-7,85

Джерело: складено автором на основі [8-16]

Таблиця 3

Динаміка чистого доходу від реалізації продукції

Підприємство кондитерської галузі	Чистий дохід, тис. грн.			Темп зміни ЧД, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
ПАТ «ВКФ «Рошен»	674533	703359	750998	4,27	6,77
ПрАТ «ХБФ»	1020924	1576778	1862958	54,45	18,15
ПрАТ «АВК»	2767298	197571	11143	-92,86	-94,36
ПрАТ «ВО Конті»	2616316	1499564	1004319	-42,68	-33,03
ПАТ «Світоч»	1352505	2317817	2274432	71,37	-1,87
ПрАТ «Домінік»	393694	568070	627639	44,29	10,49
ПрАТ «Житомирські ласощі»	22443	32366	49536	44,21	53,05
ПрАТ «Лагода»	214878	307099	312870	42,92	1,88

Джерело: складено автором на основі [8-16]

Всі підприємства крім ПрАТ «АВК», ПрАТ «ВО Конті» у 2017 збільшили свої частки ринку. Найгірші позиції по зміні частки ринку у 2017 мають ПрАТ «АВК», ПрАТ «ВО Конті». В 2018 ситуація значно змінилася, так лише 2 підприємства (ПрАТ «ХБФ», ПрАТ «АВК») покращили свої ринкові позиції, із них найбільше покращення показало ПрАТ «АВК». Слід зазначити, що лише 1 підприємство зберегло тенденцію зростання частки ринку в 2016-2018 роках (ПрАТ «ХБФ»). Найгірші позиції має ПрАТ «ВО Конті» із зменшенням частини ринку у 2,72 рази за аналізований період.

Аналіз динаміки чистого доходу підприємств показав, що в 2017 році на двох підприємствах (ПрАТ «АВК», ПрАТ «ВО Конті») відбулося зменшення чистого доходу. Можна частково обґрунтувати це зменшення ситуацією на Сході країни, через яку вони втратили ринки збуту. Слід зазначити, що найбільше зростання чистого доходу спостерігається на ПрАТ «ХБФ» (51,20%).

Таблиця 4

Динаміка чистого прибутку кондитерських підприємств.

Підприємство кондитерської галузі	Чистий прибуток, тис. грн.			Темп зміни, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
ПАТ «ВКФ «Рошен»	47486	51783	2971	9,05	-94,26
ПрАТ «ХБФ»	144670	176479	131817	21,99	-25,31
ПрАТ «АВК»	-112292 5	-1370356	-5828621	-22,03	у 3,25 рази менше
ПрАТ «ВО Конті»	711684	64514	-431141	-90,94	у 7,68 разів менше
ПАТ «Світоч»	22	241707	2345990	у 10985,68 разів більше	у 8,71 разів більше
ПрАТ «Домінік»	27876	45042	39705	61,58	-11,85
ПрАТ «Житомирські ласощі»	-4237	2189	3962	151,66	81,00
ПрАТ «Лагода»	521	3879	4001	у 6,44 разів більше	3,15

Джерело: складено автором на основі [8-16]

В 2018 році на 2 підприємствах падіння продовжилось (ПрАТ «АВК» – -94,36%, ПрАТ «ВО Конті» – -33,03%). Також на ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» у 2018 відбулося зменшення чистого доходу на 1,87%. На всіх інших підприємствах спостерігається зростання доходу за 2016-2018 рр. При цьому, найбільше зростання чистого доходу спостерігалось на ПрАТ «Житомирські ласощі»(53,05%). Незважаючи на різноспрямовані коливання у динаміці чистого доходу за 2016-2018 рр., його обсяги у більшості підприємств характеризувалися позитивними значеннями. Лише 2 підприємства (16,7%) зазнали збитки – це ПрАТ «АВК» та ПрАТ «ВО Конті». Але отримання прибутку не супроводжувалося його одночасною позитивною динамікою.

Як слідує з табл.4, в 2018 році всі підприємства-лідери (ПрАТ «ХБФ», ПрАТ «АВК» та ПрАТ «ВО Конті», ПрАТ «Домінік») крім ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» мали тенденцію до зменшення прибутку в порівнянні з 2017 роком.

В табл. 5 представлена динаміка чистої рентабельності виробництва провідних кондитерських підприємств країни. Найбільш прибутковим підприємством у 2017 і 2018 роках було ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч».. В 2018 році майже всі

підприємства-лідери (ПрАТ «ВКФ «Рошен», ПрАТ «ХБФ», ПрАТ «АВК» та ПрАТ «ВО Конті», ПрАТ «Домінік») крім ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч», погіршили показники рентабельності виробництва в порівнянні з 2017 роком. У інших підприємств в цьому році спостерігається збільшення чистої рентабельності виробництва.

Таблиця 5

Динаміка чистої рентабельності виробництва (%).

Підприємство кондитерської галузі	Чиста рентабельність виробництва, %			Темп зміни, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
ПАТ «ВКФ «Рошен»	9,87	81,09	0,43	у 8,21 разів більше	-99,47
ПрАТ «ХБФ»	17,24	13,18	8,17	-23,57	-38,03
ПрАТ «АВК»	-52,62	-603,88	-64156,53	у 11,48 разів менше	у 105,24 разів менше
ПрАТ «ВО Конті»	41,26	5,96	-56,81	-85,55	-1052,75
ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»	0,01	12,88	120,85	у 7329,82 разів більше	у 9,38 більше
ПрАТ «Домінік»	8,87	9,80	7,74	10,43	-21,02
ПрАТ «Житомирські ласощі»	-25,85	10,35	10,39	у 3,5 разів більше	0,38
ПрАТ «Лагода»	0,30	1,59	1,63	у 4,21 раз більше	2,55

Джерело: складено автором на основі [8-16]

Найкращі показники за аналізований період отримали ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч», а найгірші – ПрАТ «АВК».

Висновки. Таким чином, з проведеного аналізу основних показників ефективності роботи кондитерської галузі можна зробити наступні висновки.

1. Кондитерська галузь, а разом і ринок кондитерського виробництва в Україні за останні 5 років перетерпів суттєвої трансформації, яка обумовлена зміною політичної ситуації, втратою потужностей основних виробників кондитерського ринку («Конті» й «АВК»), збільшенням концентрації конкурентного середовища і, як наслідок, посилення боротьби за споживача. Значно знизився експорт кондитерської продукції. зниження експорту і підприємства змушені шукати власні шляхи виживання.

2. Погіршилася рентабельність виробництва у всіх лідерів галузі, лише 3 підприємства мали позитивну динаміку. Ринок розвивається нерівномірно. Є підприємства з постійним падінням показників в процентному відношенні, є також підприємства постійним ростом обсягів і доходу. Різновекторні тенденції по відношенню до зростання чи падіння на протязі періоду що аналізується, стосуються також лідерів галузі, які в 2018 році мали тенденцію до зниження прибутку. Для забезпечення сталого розвитку галузі потрібна Державна програма, побудована на збалансованому попиту із застосуванням державно-приватного партнерства.

3. В умовах коронавірусної епідемії з метою запобігання можливого банкрутства доцільно впроваджувати вартісно-орієнтоване управління й превентивний антикризовий динамічний менеджмент. Для їх впровадження необхідно розробити галузеві цілеспрямовані заходи з підвищення кваліфікації працівників сфери.

Список використаної літератури:

- 1.Бажал, Ю. М. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь. – Київ: НАН України, 2015. 334 с.
- 2.Гринько, Т.В. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку вітчизняних підприємств сфери послуг // Академічний огляд. – 2015. – № 1. – С. 225–260.
- 3.Дубинський, С.В., Щербініна, Т.О. Проблеми інноваційного розвитку підприємств та його особливості в Україні // Європейський вектор економічного розвитку. – 2017. – № 1 (22). – С. 21–32.

- 4.Клавдиенко, В.П., Осьмова, М.Н., Глушенко, Г.И. Глобальные вызовы устойчивому развитию мировой экономики. – Москва: МГУ имени М.В. Ломоносова, 2015. 120 с.
- 5.Момот, В.Е Соціометричне дослідження процесу реалізації стратегій інноваційного розвитку підприємств. URL: <https://www.ir.duan.edu.ua> (дата звернення: 09.02.2020).
- 6.Огляд кондитерського ринку України // Національне рейтингове агентство «Рюрик». URL: <http://rurik.com.ua/our-research/sectoral-reviews.html>
- 7.Розвиток ринку кондитерських виробів в Україні: конкурентні аспекти. URL: <http://intkonf.org/girchuk-o-levitska-a-o-rozvitok-rinku-konditerskih-virobiv-v-ukrayini-konkurentni-aspekti/>
- 8.Офіційний сайт ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч». URL: <https://www.nestle.ua/brands/pastry/svitoch>
9. Офіційний сайт ПрАТ «ХБФ». URL: <http://biscuit.com.ua/>
- 10.Хвошій, П.М. Оцінка впливу конкурентної стратегії на результативність діяльності промислового підприємства: дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків, 2020. – 190 с.
11. Офіційний сайт ПАТ «ВКФ «Рошен» URL: <https://www.roshen.com.ua>
12. Офіційний сайт ПрАТ «АВК» URL: <http://www.avk.ua/ua/uk>
13. Офіційний сайт ПрАТ «ВО Конті» URL: <http://www.konti.com.ua>
14. Офіційний сайт ПрАТ «Домінік» URL: <http://dominik.ua/>
15. Офіційний сайт ПрАТ «Житомирські ласощі» URL: <https://zl.com.ua/>
16. Офіційний сайт ПрАТ «Лагода» URL: <http://lagoda.com.ua/>

References:

1. Bazhal Yu.M. Innovative Ukraine 2020: national report. Kyiv. NAS of Ukraine, 2015. 334 p.
2. Grinko T.V. Problems and prospects of innovative development of domestic enterprises in the service sector. Academic review, 2015, № 1, pp. 225–260.
3. Dubinsky S.V., Shcherbinina T.O. Problems of innovative development of enterprises and its features in Ukraine. European vector of economic development, 2017, № 1 (22), pp. 21–32.
4. Klavdienko V.P., Osmova M.N., Glushchenko G.I. Global challenges to the sustainable development of the world economy. Moscow. M.V. Lomonosov Moscow State University Lomonosova, 2015.120p.
5. Momot V.E. Sociometric study of the process of implementing strategies for innovative development of enterprises. URL: <https://www.ir.duan.edu.ua> (access date: 09.02.2020).
6. Review of the confectionery market of Ukraine. National rating agency "Rurik". Available at: <http://rurik.com.ua/our-research/sectoral-reviews.html>
7. Development of the confectionery market in Ukraine: competitive aspects. Available at: <http://intkonf.org/girchuk-o-levitska-a-o-rozvitok-rinku-konditerskih-virobiv-v-ukrayini-konkurentni-aspekti/>
8. Official site of PJSC "Lviv confectionery factory" Svitoch". Available at: <https://www.nestle.ua/brands/pastry/svitoch>
9. Official site of PJSC "HBF". Available at: <http://biscuit.com.ua/>
- 10.Hvoshchiy PM Estimation of influence of competitive strategy on efficiency of activity of the industrial enterprise: dis. ... cand. econ. Science: special. 08.00.04; Nat. tech. Kharkiv Polytechnic University - Kharkiv, 2020. - 190 p.
11. Ofitsiyniy sait PAT «VKF «Roshen». Available at: <https://www.roshen.com.ua>
12. Ofitsiyniy sait PrAT «AVK». Available at: <http://www.avk.ua/ua/uk>
13. Ofitsiyniy sait PrAT «VO Konti». Available at: <http://www.konti.com.ua>
14. Ofitsiyniy sait PrAT «Dominik». Available at: <http://dominik.ua/>
15. Ofitsiyniy sait PrAT «Zhytomyrski lasoshchi». Available at: <https://zl.com.ua/>
16. Ofitsiyniy sait PrAT «Lahoda». Available at: <http://lagoda.com.ua/>

Надійшла до редакції 07.02.2021